

УДК 811.111(07)

Тетяна Куценко

ОСОБЛИВОСТІ НЕТРАДИЦІЙНИХ ФОРМ УРОКУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Впровадження нетрадиційних форм на уроках англійської мови є дуже актуальним та значущим, і має велике значення на сучасному етапі освіти та навчання дітей англійської мови. Педагогічна наука і освітянська практика довели, що саме нестандартні уроки є важливим чинником пришвидшеного вивчення англійської мови, кращого сприйняття іншомовного матеріалу та створює передумови для успішного оволодіння учнями іноземної мови.

Аналіз стану вивчення проблеми використання інноваційних технологій свідчить про постійну увагу таких науковців як С. В. Кульневич, В. А. Онищук, Г. В. Рогова та ін. У наукових працях О. І. Барменкова, Л. П. Владимирової, Е. С. Полат, М. Н. Скаткіної та досліджується питання використання інтерактивних педагогічних технологій у загальноосвітніх закладах.

Одним із ефективних засобів навчання англійської мови в загальноосвітніх закладах є використання нетрадиційних форм уроків. В зв'язку з цим мета статті полягає в розкритті сутності нетрадиційних форм уроків, висвітленні особливостей їх використання у навчальному процесі. У школах повинен відбуватися постійний пошук, мета якого – знайти нові форми і прийоми, що дозволяють злити в єдиний процес роботу по освіті, розвитку і вихованню учнів на всіх етапах навчання.

Урок в загальноосвітній школі фактично є формою передачі знань від учителя учневі. Сьогодні вчитель може вибирати форму подачі матеріалу, що вивчається на будь-якому предметі, переслідуючи лише одну мету – якомога доступніше донести до своїх учнів сенс уроку.

Пошуки творчих учителів покликали до життя нові види уроків, відмінні від планових, для яких характерні: максимальна щільність, насиченість різними видами пізнавальної діяльності, запровадження самостійної діяльності студентів, використання програмованого і проблемного навчання, здійснення міжпредметних зв'язків, усунення перевантаженості учнів.

Цікавими для теорії та практики є власне нестандартні уроки, для яких характерне таке структурування змісту й форми, яке викликає передусім інтерес в учнів і сприяє їх оптимальному розвитку і вихованню.

Нетрадиційний урок – експериментальна форма подачі матеріалу. Педагог краще знає свою аудиторію, йому простіше вибрати підхід до кожного зі своїх учнів. Як правило, такі уроки розробляють педагоги з великим досвідом роботи і по суті своїй є новаторами. Для нетрадиційних уроків немає методичних посібників. На педагогічних семінарах обговорюються лише загальні структури проведення уроків подібного

порядку. Педагог зобов'язаний прорахувати кожен фрагмент уроку в тимчасовому відрізку. При цьому дуже важливо знати, з якою швидкістю діти включаться в пропонований сценарій. Клас не може складатися з одних відмінників або дітей, яким потрібен додатковий час на вирішення поставленого завдання. Грамотний вчитель прорахує завчасно кожен хвилину, відведену на пояснення нової теми в експериментальному ключі.

Будь-яке заняття, вибудоване в схемі нетрадиційних уроків, розширює кругозір учнів. Вони бачать набагато більшу кількість наочного матеріалу, ніж на уроках, які проводяться за стандартною програмою. Часто вивчення хімії на уроках, побудованих у формі експерименту, веде до додаткової зацікавленості учнем предметом з назвою «Основи інформатики» [3, с. 47]. Здавалося б, що прямого зв'язку немає. Але, якщо педагог проводив свій урок з використанням слайд-шоу і забезпечив цей показ цікавими спецефектами, то учні починають цікавитися алгоритмом програми, використовуваної для цього цікавого уроку. Діти вкрай швидко сприймають все нове, якщо воно піднесено у формі гри, або хоч чимось ширше звичайних шкільних рамок. У результаті може вийти цікавий синтез нових технологій і шкільної програми.

Нетрадиційні форми уроку англійської мови реалізуються, як правило, після вивчення будь-якої теми або кількох тем, виконуючи функції навчального контролю. Такі уроки проходять в незвичайній, нетрадиційній обстановці. Подібна зміна звичної обстановки доцільна, оскільки вона створює атмосферу свята при підведенні підсумків виконаної роботи, знімає психічний бар'єр, що виникає в традиційних умовах через страх скоїти помилку. Нетрадиційні форми уроку іноземної мови здійснюються за обов'язкової участі всіх учнів групи (класу), а також реалізуються з неодмінним використанням коштів слухової і зорової наочності [5, с. 185].

Методично високоефективними, що реалізують нетрадиційні форми навчання, розвитку і виховання учнів є урок-спектакль, урок-свято, відео-урок, урок-екскурсія, урок-інтерв'ю та інші форми занять.

Інтернет володіє колосальними інформаційними можливостями і не менш вразливими послугами. Не дивно, що і викладачі іноземної мови по достоїнству оцінили потенціал глобальної мережі Інтернет. Але, перш за все, необхідно пам'ятати про дидактичні завдання, особливості пізнавальної діяльності учнів, обумовленими певними цілями освіти. Інтернет з усіма своїми ресурсами – засіб реалізації цих цілей і завдань.

Тому, перш за все, слід визначити, для вирішення яких дидактичних завдань у практиці навчання іноземної мови можуть виявитися корисними ресурси і послуги, які представляє всесвітня мережа.

Інтернет створює унікальні можливості для вивчення іноземної мови, він створює природне мовне середовище.

Готуючись до чергового уроку, вчителю важливо мати на увазі дидактичні властивості і функції кожного з засобів навчання, чітко уявляючи собі, для вирішення якої методичної задачі той чи інший засіб

навчання може виявитися найбільш ефективним [6, с. 14].

Якщо мати на увазі предмет нашого обговорення Інтернет, то також важливо визначитися, для яких цілей ми збираємося використовувати його можливості і ресурси. Наприклад:

- для включення матеріалів мережі в зміст уроку;
- для самостійного пошуку інформації учнів в рамках роботи над проектом;
- для ліквідації прогалин у знаннях.

Використовуючи інформаційні ресурси мережі Інтернет, можна, інтегруючи їх у навчальний процес, більш ефективно вирішувати цілий ряд дидактичних завдань на уроці:

- удосконалювати вміння аудіювання на основі автентичних звукових текстів мережі Інтернет;
- поповнювати словниковий запас, як активної, так і пасивної лексики сучасної мови;
- формувати стійку мотивацію іншомовної діяльності.

Включення матеріалів мережі в зміст уроку дозволяє учням краще зрозуміти життя на нашій планеті, брати участь у спільних дослідницьких, наукових і творчих проектах, розвивати допитливість і майстерність.

Метод проектів набуває останнім часом все більше прихильників. Він спрямований на те, щоб розвинути активне самостійне мислення дитини і навчити його не просто запам'ятовувати і відтворювати знання, які дає йому школа, а вміти застосовувати їх на практиці.

Проектна методика відрізняється кооперативним характером виконання завдань при роботі над проектом, діяльність, яка при цьому здійснюється, є, по своїй суті, творчою та орієнтованою на особистість учня [9, с. 42]. Вона передбачає високий рівень індивідуальної та колективної відповідальності за виконання кожного завдання по розробці проекту. Спільна робота групи учнів над проектом невіддільна від активної комунікативної взаємодії учнів. Проектна методика є однією з форм організації дослідницької пізнавальної діяльності, в якій учні займають активну суб'єктивну позицію.

Робота по проектній методиці вимагає від учнів високого ступеня самостійності пошукової діяльності, координації своїх дій, активного дослідницького, виконавської і комунікативної взаємодії. Роль вчителя полягає в підготовці учнів до роботи над проектом, виборі теми, у наданні допомоги учням при плануванні роботи, в поточному контролі і консультуванні учнів по ходу виконання проекту на правах співучасника.

Отже, основна ідея методу проектів полягає в тому, щоб перенести акцент з різного виду вправ на активну розумову діяльність учнів у ході спільної творчої роботи.

Оволодіти комунікативною компетенцією англійською мовою, не перебуваючи в країні досліджуваної мови, справа дуже важка. Тому важливим завданням вчителя є створення реальних і уявних ситуацій спілкування на уроці іноземної мови з використанням різних прийомів

роботи.

Не менш важливим вважається залучення школярів до культурних цінностей народу – носія мови. У цих цілях велике значення мають автентичні матеріали, в тому числі відеофільми. Їх використання сприяє реалізації найважливішого – вимоги комунікативної методики представити процес оволодіння мовою як збагнення живої іншомовної культури; індивідуалізації навчання і розвитку і вмотивованості мовної діяльності тих, кого навчають.

Ще однією перевагою відеофільму є його емоційний вплив на учнів [1, с. 21]. Тому увага повинна бути спрямована на формування у школярів особистісного ставлення до побаченого. Під час перегляду в класі виникає атмосфера спільної пізнавальної діяльності. У цих умовах навіть неуважний учень стає уважним. Для того, щоб зрозуміти зміст фільму, школярам необхідно докласти певних зусиль. Так, мимовільна увага переходить в довільне, його інтенсивність впливає на процес запам'ятовування. Використання різних каналів надходження інформації (слухове, зорове, моторне сприйняття) позитивно впливає на міцність фіксації країнознавчого та мовного матеріалу.

Таким чином, психологічні особливості впливу навчальних відеофільмів на учнів сприяє інтенсифікації навчального процесу і створює сприятливі умови для формування комунікативної компетенції учнів.

У наш час, коли все ширше і ширше розвиваються зв'язки між різними країнами і народами, знайомство з українською національною культурою стає необхідним елементом процесу навчання іноземної мови. Учень повинен вміти провести екскурсію по місту, розповісти іноземним гостям про самобутність української культури і т.д. Принцип діалогу культур передбачає використання культурознавчого матеріалу про рідну країну, який дозволяє розвивати культуру уявлення рідної країни, а також формувати уявлення про культуру країн досліджуваної мови.

Вчителі, усвідомлюючи стимулюючу силу країнознавчої та культурологічної мотивації, прагнуть розвивати в учнів пізнавальні потреби шляхом нетрадиційного проведення уроку.

Ефективною та продуктивною формою навчання є урок-спектакль. Використання художніх творів зарубіжної літератури на уроках іноземної мови вдосконалює вимовні навички учнів, забезпечує створення комунікативної, пізнавальної та естетичної мотивації. Підготовка вистави – це творча робота, яка сприяє виробленню навичок мовного спілкування дітей та розкриття їх індивідуальних творчих здібностей.

Такий вид роботи активізує розумову і мовленнєву діяльність учнів, розвиває їх інтерес до літератури, служить кращому засвоєнню культури країни досліджуваної мови, а також поглиблює знання мови, оскільки при цьому відбувається процес запам'ятовування лексики. Поряд з формуванням активного словника школярів формується так званий пасивно-потенційний словник. І важливо, що учні отримують задоволення від такого виду роботи.

Навряд чи варто доводити, що найбільш надійним свідченням освоєння досліджуваної мови є здатність учнів вести бесіду по конкретній темі. В даному випадку доцільно проводити урок-інтерв'ю. Урок-інтерв'ю – це своєрідний діалог. На такому уроці, як правило, учні опановують певну кількість частотних кліше і користуються ними в автоматичному режимі.

Така форма уроку вимагає ретельної підготовки. Учні самостійно працюють над завданням за рекомендованою вчителем країнознавчою літературою, готують питання, на які хочуть отримати відповіді.

Підготовка і проведення уроку подібного типу стимулює учнів до подальшого вивчення іноземної мови, сприяє поглибленню знань в результаті роботи з різними джерелами, а також розширює кругозір.

Від уміння вчителя правильно організувати урок і грамотно вибрати ту чи іншу форму проведення заняття залежить багато в чому ефективність навчального процесу. Цінність методу дає можливість не тільки підняти інтерес учнів до досліджуваного предмета, а й розвивати їх творчу самостійність, навчати роботі з різними джерелами знань. Такі форми проведення занять «знімають» традиційність уроку, оживляють думку. Аналіз педагогічної літератури дає змогу визначати основні компоненти формування готовності учителів іноземних мов до застосування інноваційних технологій у навчальному процесі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барменкова О. И. Видеозанятия в системе обучения иностранной речи / О. И. Барменкова // Иностранные языки в школе. – 1993. – № 3. – С. 20–25.
2. Владимирова Л. П. Интернет на уроках иноземної мови / Л. П. Владимирова // Иностранные языки в школе. – 2002. – № 3. – С. 39–41.
3. Кульневич С. В. Совсем необычный урок / С. В. Кульневич, Т. П. Лакоценина. – Ростов-на-Дону : Творческий центр «Учитель», 2001. – 176 с.
4. Онищук В. А. Урок в современной школе : посіб. для учителя / В. А. Онищук. – изд. 2-е, перер. – М. : Просвещение, 1986. – 160 с.
5. Пассов Е. И. Урок иностранного языка в школе / Е. И. Пассов. – 2-е изд., дораб. – М. : Просвещение, 1988. – 223 с. – (Библиотека учителя иностранного языка).
6. Полат Е. С. Интернет на уроках иноземної мови / Е. С. Полат // Иностранные языки в школе. – 2001. – № 2. – С. 14–19.
7. Рогова Г. В. Про підвищення дієвості уроку іноземної мови / Г. В. Рогова // Иностранные языки в школе. – 1986. – № 4.
8. Скаткин М. Н. Проблемы современной дидактики / М. Н. Скаткин. – 2-е изд. – М. : Педагогика, 1984. – 86 с.
9. Теслина О. В. Проектные формы работы на уроках английского языка / О. В. Теслина // Иностранные языки в школе. – 2002. – № 3. – С. 41–46.